

När är konsekvensbeskrivning en succé – utvärdering av effekter och om att ställa rätt frågor

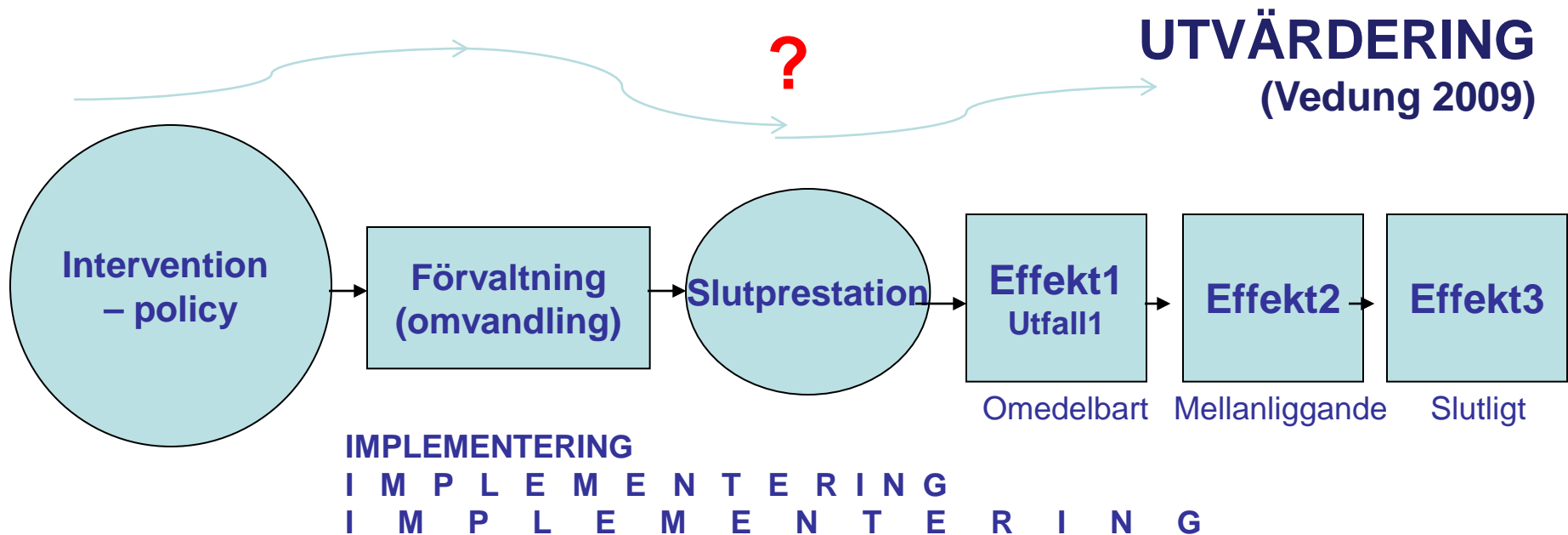
Tuija Hilding-Rydevik,
Docent, universitetslektor
Institutionen för stad och land, Sveriges
lantbruksuniversitet, Uppsala
Inst för mark- och vattenteknik, KTH

- Roll i MiSt-programmet
- Bakgrund – vad som bevisligen fungerar
- KB ur utvärderingsperspektiv – exempel från MiSt
- Perspektivval - halvfullt eller halvtomt?
- Vad ser vi?
- Succé

MiSt-bidrag

- SEA in the context of land use planning (Hólmsfríður Bjarnadóttir) – projektledare, bitr handledare, lic avh,
- Cumulative impacts in IA (Antoinette Wärnbäck), huvudhandledare, lic avh, fortsättning
- Effectiveness project, post-doc (Mat Cashmore, UEA), projektledare, artiklar 1-5, fortsättning
- Miljöbedömning i svensk översiktlig planering (Ann Åkerskog), associerat projekt, huvudhandledare, doktorsavhandling, fortsättning
- Bitr programledare

- Politikens formulering utifrån vad som bevisligen fungerar (evidence based policy) – ökad trend
- KB ges ökad roll: ökat antal, tillämpning inom ökat antal sektorer o för ökat antal aspekter
- KB självt kommer i fokus – självreflektion, förändring av forskningens fokus och teoriutveckling, hur ser egentligen tillämpningen ut, hur fungerar det.

Förvaltning: Gnm förvaltningsbeslut vidtas åtgärder för att redan beslutade interventioner skall bli redo för leverans till adressaterna.

Slutprestation: allt i ett interventionssystem som kan påverka adressaterna, det som i sista änden lämnar offentliga förvaltnings- och beslutssystem t ex tjänster produceras, lagar tillämpas, informationskampanjer

Utfall: Allt som händer på slutmottagarsidan t ex adressaternas kunskaper, attityder, handlingsvilja, beslutade och vidtagna åtgärder; primära, sekundära eller tertiära tillstånd eller processer ute i samhället bortom adressaternas handlingar.

Effekt: De utfall som beror av interventionen.

**”grundlig granskning av beslut,
implementering, slutprestationer och utfall
samt organisering av såväl avslutade som
pågående, t ex just beslutade, offentliga
interventioner”**

Vedung 2009

”Utvärdering kan vara analys av avsedda effekter men också annat.

Utvärdering bör beakta oavsedda effekter.”

t. ex:

- **Interventionens egna mål**
- **Brukarnas förhoppning på verksamheten**
- **Personalens normer**
- **etc.**

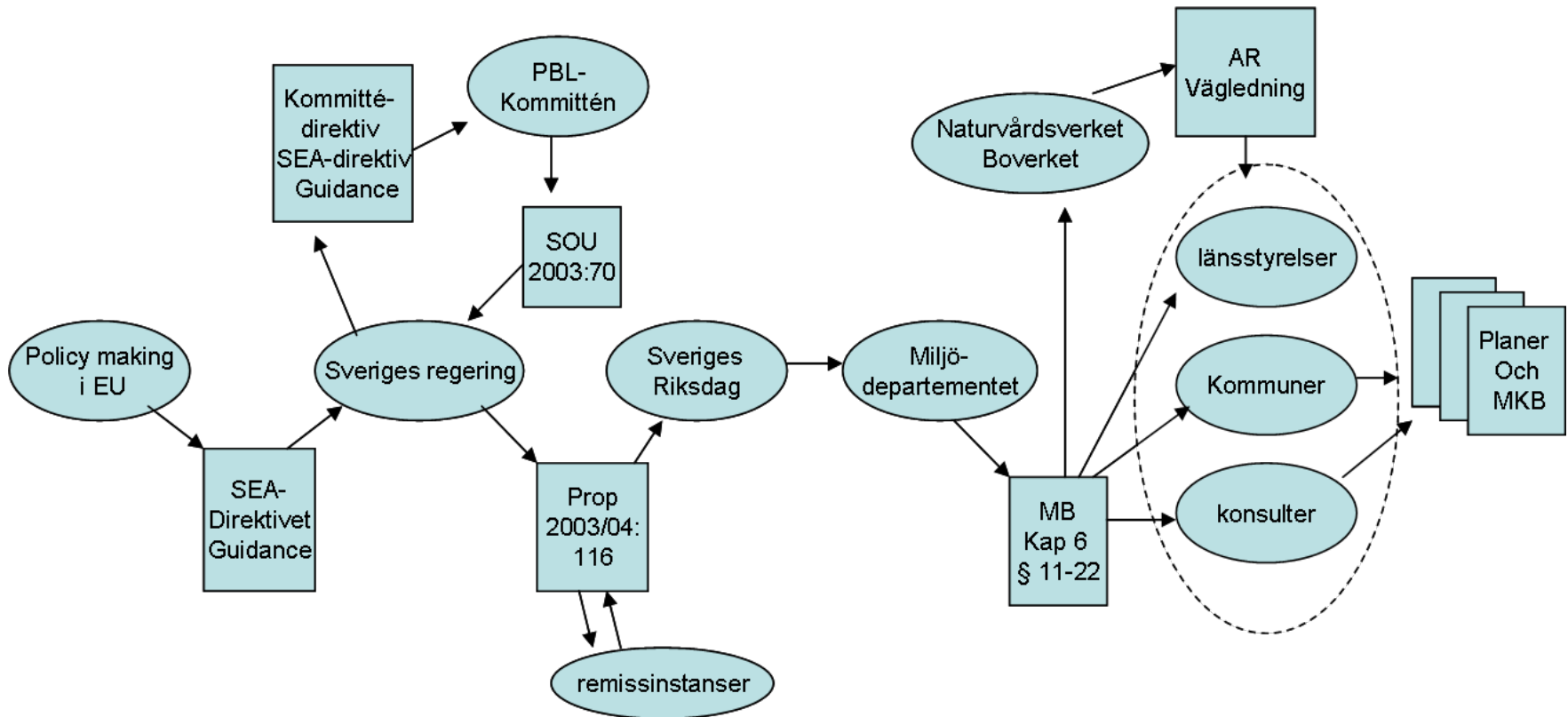
(Vedung 2009)

Effektproblemet

- Effektfrågan som utvärderingens kärnproblem.
- Svårigheten är kontextberoendet. Generellt sett är effektproblemet utomordentligt svårlöst, i offentlig politik kanske rentav olösbart.
- "*Post hoc, ergo propter hoc*" – efter detta, alltså på grund av detta

Vedung 2009

Ex: MB-aktörer

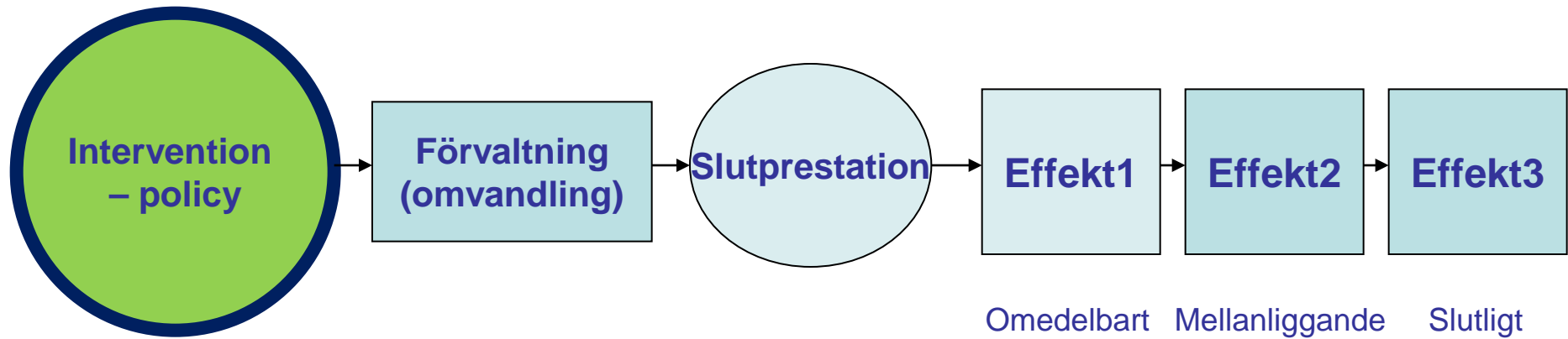

EU-----Government-----Parliament-----Ministry--Gov auth-----CAB, Munic., Consultants

From: Åkerskog, 2009. Implementing SEA in Sweden. PhD thesis

Utrymme för tolkning, omvandling och praktik i varje genomförandesteg.

Ex: MB på nationell nivå i Sverige, England och Island (H Bjarnadóttir 2008)

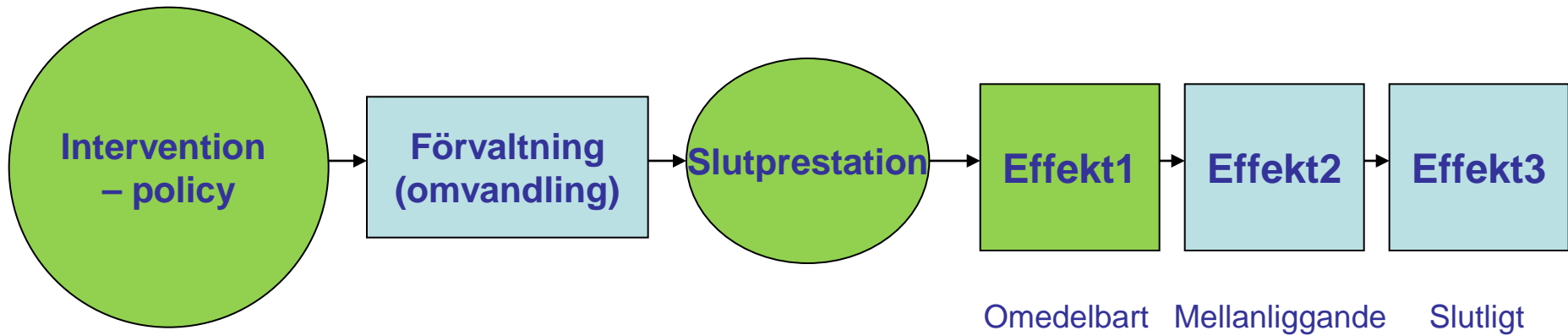
Planeringssyn
o MB-syn i
EU-direktivet

Lagstiftningens
utformning i
relation till 3 olika
planeringskontexter

Planeringskontextens betydelse för de
nationella strategier länderna tagit i att
införliva SEA-direktivet i sin lagstiftning:

- challenged planning system, min - Sve
- capacity building - Isl
- a step back? - Engl

Ex: MB i Sverige (A Åkerskog 2009)

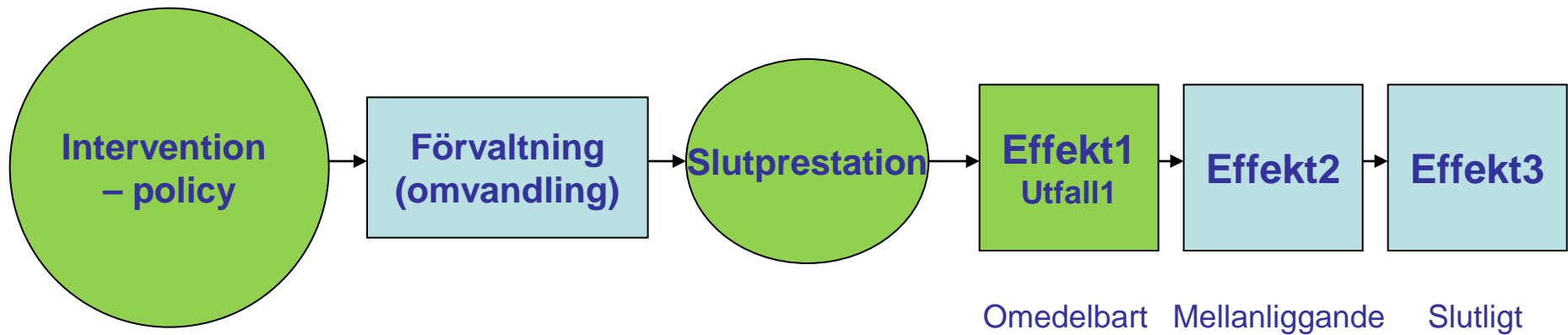

Hur ser diskursen ut
– MB, Sverige, inter-
ventionsteori, förkla-
ringsgrund

Base-line: Adressaternas
kunskaper, attityder, handlingsvilja
före införandet – tjmän i kommuner

Hur många ÖP med MB genomförts
Effekt i form av måluppfyllelse i MKBn
och i relation till brukarnas
förhoppningar
Förändring: före - efter

Ex: Cumulativa konsekvenser och MKB (A Wärnbäck 2007)

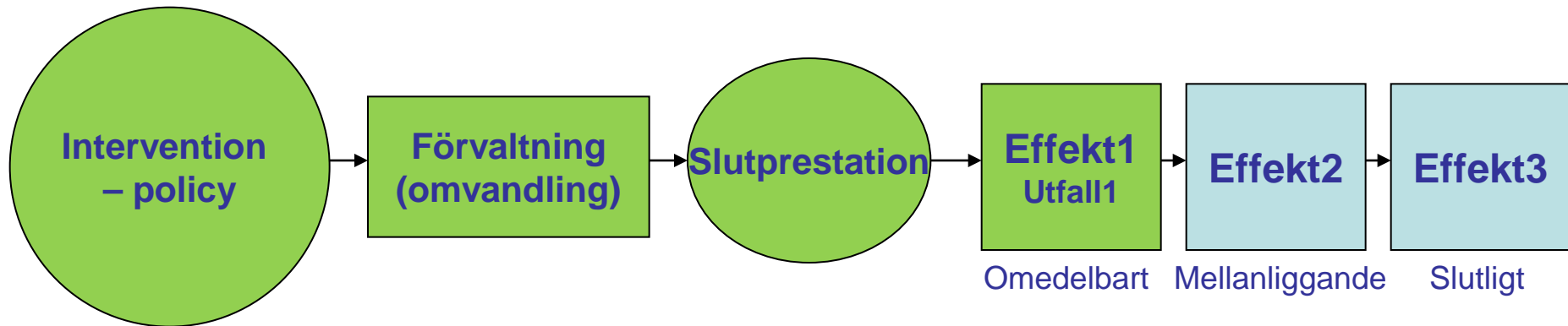

Interventionen i relation till kumulativa konsekvenser

Adressaternas kunskaper, attityder, Handlingsvilja; veta att, veta hur, kunna, vilja
Tjänstemän, konsulter
Måluppfyllelse

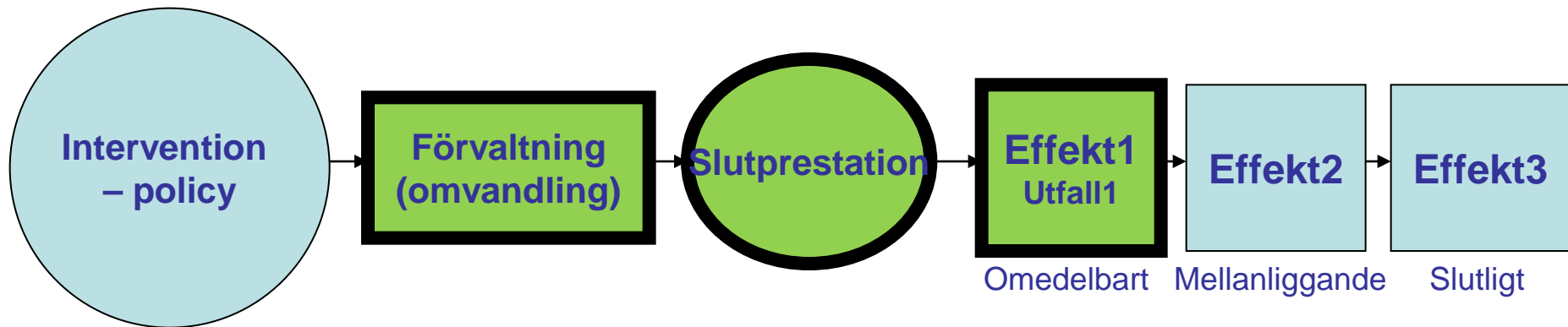
Ex: Verkningsfullhet och politik (Cashmore, Richardsson, Hilding-Rydevik and Emmelin 2009)

KB som ett alltigenom politiskt instrument i alla dess steg och sin teori (Politik definierad som vem får vad, när och hur (Laswell 1935) – maktperspektiv)

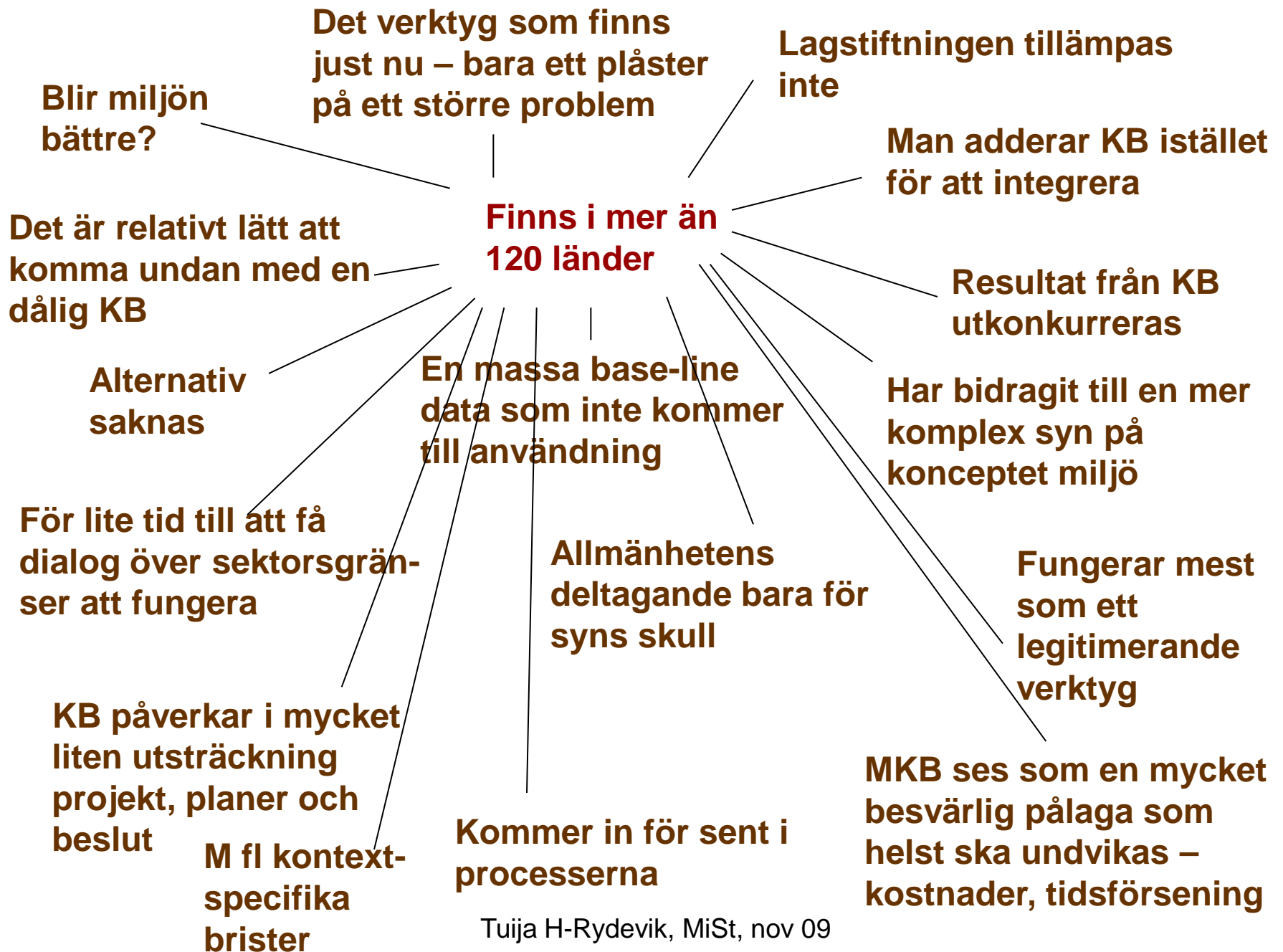

- Interventionen: KB syfte att ändra de värderingar som ligger till grund för policyformulering och implementering
- KB sken av objektivitet genom bl a genom stark ställning för experter och en bild av KB som starkt kopplad till vetenskap, instrumentellt rationell retorik
- Miljö- och MKB/MB-experten en grupp med stor politisk påverkan, makt
- Effectiveness – öppna upp för ett lärande och ett bredare perspektiv på effekter av KB
- Mer studier av politiken och makten i KB

Ex: Regional utveckling som exempel på vad en kontext är och hur den påverkar implementeringen (Hilding-Rydevik and Bjarnadóttir 2007)

- En mix av angreppssätt och verktyg användes i förändringsarbetet för att få in HUT i regionalt tillväxtarbete i regioner i Sverige, Finland och Danmark
- Möjligt se koppling mellan typ av KB-approach och regionala organisationens planeringsstil och de olika nationella policy-stilarna.
- KB-implementering svagt verktyg för förändring och lärande på ett mer omvälvande plan och för integrering – fungerar väl i organisationer med hög motivation för hänsyn till miljön i allmänhet.

**Halvfullt
eller
halvtomt?**

Studierna visar bl a:

- **Kausaliteter svåra att avgöra. Nationella och organisatoriska kontexter sätter spår i hur KB tillämpas och de effekter som uppstår.**
- **Utfall/Effekter - ändringar både i attityder och handlingar hos olika typer av MB/MKB-aktörer.**
- **Verkningsfullhet en sorts effekt bland andra. Besvärligt begrepp, begränsar vårt synfält.**
- **Värdegrunden för studier och utvärdering av verkningsfullhet kan tydliggöras mer.**
- **Se den politiska dimensionen och implikationen av vår professionella praktik.**
- **Det finns behov för fortsatt teoriutveckling och empiriska studier i relation till vilka effekter tillämpningen av KB ger i olika kontexter.**

Succe? Rätt frågor?

- Rätt frågor, ja absolut!
- Förvaltning, omvandlingsprocesser
intressant – hur gör man, hur går det till, omtolkningar, förutsättningar, vilka effekter bäddar man för.
- Kausaliteter – vad av effekterna kan man härleda till interventionen?
- Politiken, makten – hela vägen
- Slutprestationer, effekter
- Tydliga framgångar finns – sett i ett svenskt och internationellt perspektiv. Succé, ja till viss del!
- Men: Vad skulle vi se om vi frågade mer efter oförutsedda effekter?
- Vad skulle vi se och dra för slutsatser om vi mer fokuserade och frågade efter vad som fungerar?